

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Fenntartható környezetbarát munkahelyek támogatása az EU energia- és éghajlat-változási csomagjához (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 44/18)

Előadó: **Edgardo Maria IOZIA**

2009. július 26-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt készít a következő tárgyban:

Fenntartható környezetbarát munkahelyek támogatása az EU energia- és éghajlat-változási csomagjához

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2010. június 1-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. július 14–15-én tartott, 464. plenáris ülésén (a 2010. július 14-i ülésnapon) 146 szavazattal 4 ellenében, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. A vélemény lényegi tartalma

1.1 „Világossá szeretném tenni, hogy az éghajlatra korlátozott hatással bíró és magas energiahatékonyaságú technológiákba történő beruházások révén gazdasági előnyt kovácsolunk. A lehetőségek megszámlálhatatlanok.”

Connie HEDEGAARD éghajlat-politikai biztos

1.2 A harmadik évezred kezdete újabb kérdéseket vetett fel bolygónk jövőjével kapcsolatban. A jelenleg zajló éghajlatváltozással kapcsolatos kockázatok, az energiaszükséglet világszintű növekedése, a hagyományos energiaforrások viszonylag rövid időn belüli kimerülése, a polgárok tudatosságának növekedése – akik az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának negatív következményei ellen küzdő, illetve azokat enyhítő intézkedéseket kérnek –, szükségessé teszi fejlődési modellünk felülvizsgálatát, a fogyasztás csökkentését, valamint az alternatív és megújuló energiaforrások használatát, melyek segítenek a kibocsátások csökkentésében. Az európai politikáknak egy zöld, szociális és versenyképes Európa kialakítására kellene összpontosítaniuk.

1.3 Az ellátásbiztonság megerősítésének és a politikailag nem stabil vagy konkurens térségekkel szembeni függőség csökkentésének a szükségessége – melyet az energiaszerkezetnek a tiszta és fenntartható energiák javára történő fokozatos átalakítása kísér – azt eredményezi, hogy az új zöld gazdaság a fenntartható fejlődés és a munkahelyteremtés tényezőjeként jelenik meg, mely hozzájárulhat egy új gazdasági, társadalmi és környezeti egyensúly létrehozásához.

1.4 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) ebben a véleményében a „fenntartható környezetbarát munkahelyek” kilátásait kívánja elemezni, az azokat támogató és előmozdító eszközök meghatározása mellett.

1.5 Ezen új politikák hatásainak értékelésekor szem előtt kell tartani az új munkahelyek és a megszűnőben lévő régi, azaz a

szennyezéssel járó („fekete”) munkahelyek (szénbányák, hagyományos típusú villanyerőművek létrehozása és karbantartása stb.) közötti „szaldót”. Ezeket az átalakítási folyamatokat a jövődelemmegőrzést, valamint a szakképzést és a szakmai átképzést célzó politikáknak kellene kíséreniük. Az új zöld gazdaságnak, melyre a munkavállalóknak és a polgároknak mint nagy lehetőségre kellene tekinteniük, magában kell foglalnia a tisztességes munka elvét, és fel kell vállalnia a szociális, környezeti és gazdasági szempontból fenntartható fejlődés motorjának szerepét.

1.6 Az alacsonyabb üvegházhatásúgáz-kibocsátású gazdaság- és iparpolitika felé átvezető európai stratégiának a kormányok, a szociális partnerek és a civil társadalom közötti párbeszédre kell alapulnia a gazdasági és ipari változások, valamint az új és tisztességes zöld munkahelyekhez szükséges megfelelő technológiákba és az új zöld kompetenciákba történő beruházások vonatkozásában.

1.7 A stratégia sikeréhez elengedhetetlen a nemzeti hatóságok és helyi önkormányzatok, a vállalkozások és a szakszervezetek folyamatos párbeszéd keretében történő bevonása a foglalkoztatásra és a munkaerőpiacra gyakorolt hatás vizsgálata céljából. A szociális partnerek és a szervezett civil társadalom közreműködése nélkül semmilyen előrelépés nem lehetséges. Az EGSZB megaláddással üdvözli az Éghajlat-politikai Főigazgatóság (CLIM) létrehozását, melynek feladata az Unió belső és külső politikáinak összehangolása az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése és az ahhoz való alkalmazkodás tekintetében.

1.8 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja egy állandó konzultációs eszköz létrehozását a társadalmi-gazdasági átmenet következményeire való felkészülés, az ágazati tanácsok tevékenységének összehangolása, valamint a szociális partnerek és az állami hatóságok közötti párbeszéd elmélyítése érdekében. A Környezetvédelmi Ügynökséget meg kellene bízni a kibocsátások hatékony „nyomonkövethetőségének” biztosításával is a termelés és a szállítás valamennyi szintjén, az életciklus-elemzés (LCA) módszere alapján, az ISO 14040. sz. normáinak, illetve az

integrált termékpolitikáról szóló COM(2001) 68 végleges jelű zöld könyv, valamint a COM(2003) 302 végleges jelű közlemény rendelkezéseinek megfelelően. Ezt ajánlják – legalábbis közvetve – az EMAS európai rendeletei (761/2001/EK) és az 1980/2000/EK. sz. ökocímkerendszer is.

1.9 Az Uniónak alapvetően fontos szerepe van a zöld munkahelyek előmozdításában. Beruházásokról lévén szó, a tevékenységeket és az ágazatokat támogató politikát kell előnyben részesítenie, valamint a tagállamokkal közösen munkálkodva biztosítania kell a stabil jogszabályozást, mely jelentős mértékben csökkenti az adminisztratív terheket, és mindig figyelembe veszi a kkv-k igényeit. A munkaerőpiac tekintetében pedig speciális programok elindítását kell elősegítenie a szakképzés előmozdítása céljából, és mindenekelőtt az ipari változások által veszélyeztetett munkavállalók átképzésének támogatása érdekében, akiket jelenlegi munkahelyük elvesztése vagy jövedelmük csökkenése fenyeget. A vállalkozásoknak és a felhasználóknak szánt adókedvezmények, valamint a kibocsátási egységek árveréséből származó alapok felhasználása révén a tagállamoknak támogatniuk kell az energiahatékonyságot, a megújuló erőforrásokba, illetve a kutatási és fejlesztési tevékenységekbe való befektetést. Egy ilyen politikára különösen sürgető szükség van a jelenlegi válságidőszakban.

1.10 A közbeszerzések fontos szerepet játszanak, az európai GDP több mint 15 %-át képviselik. A környezeti szempontból fenntartható árukra és szolgáltatásokra vonatkozó preferenciális záradékok ösztönzőleg hathatnak a piacra a technológiai innovációba történő beruházások növekedésének felgyorsítása érdekében.

1.11 Az Unió összességében még mindig túl keveset költ kutatásra, közösségi és nemzeti szinten egyaránt, hiszen a GDP 2 %-ánál kevesebbet szentel ennek, szemben az USA 2,6 %-ával és Japán 4 %-ával. Európának többet kell fektetnie a K+F-be, és alapvetően fontos, hogy a kutatás az üvegházhatású gázok kibocsátását csökkentő társadalom felé irányuljon.

1.12 A legnagyobb fejlesztési potenciál azokban a hagyományos tevékenységekben és munkahelyekben rejlik, amelyeket zöldebbé lehet tenni. Ebből a célból alapvetően fontos szerep hárul a civil társadalomra. Az ifjú nemzedékek környezetvédelmi oktatása, a szakképzés, a vállalkozások, a munkavállalók és a polgárok tájékoztatása és a velük folytatott kommunikáció alapvetően fontos egy új zöld gazdaság kialakításának előkészítéséhez. Az EGSZB a Pinocchio-projekt révén aktívan részt vesz e tevékenységek támogatásában.

1.13 A világ mezőgazdasága különösen fontos hozzájárulást nyújthat a termelési modellek átalakításában csakúgy, mint az agro-erdőgazdálkodás fejlesztésében és a biomassa előállításában. A terület és a környezet védelmében játszott szerepénél fogva a mezőgazdaság és annak szervezetei az új zöld gazdaság előnyeivel kapcsolatos nagyszabású tudatosítási és tájékoztató kampány előterében állnak.

1.14 A biomassa messze a legfontosabb megújuló energiaforrás: a 2008-as adatok európai szinten a biogén energiaforrások egyértelmű fölényéről tanúskodnak minden más megújuló energiával szemben. A 27 tagú EU-ban a megújuló elsődleges energia kétharmadát – azaz a mintegy 6 200 PJ összérték 66,1 %-át – biomasszából állítják elő.

1.15 Egy gazdasági nehézségekkel és a tőke korlátozott rendelkezésre állásával jellemezhető időszakban az erőfeszítéseket korlátozott számú prioritásra kell összpontosítani, melyek létfontosságúak Európa számára a globális versenyképesség szempontjából, valamint a környezet védelme és a munkahelyek elvesztésének elkerülése érdekében az elkövetkezendő években. A megújuló energiák, a fenntartható közlekedés és a rendkívül alacsony szén-dioxid-kibocsátású lakóhelyek azok a területek, amelyeket az EGSZB kiemelt fontosságúnak ítél.

1.16 Az állami szektornak maximális támogatást kell biztosítania ezen ágazatok számára az átmenet időszakában. A *stop & go* politikák, a nem stabil és nem következetes szabályozási keret és az adminisztratív nehézségek akadályozzák elsősorban a tevékenységek és a színvonalas és tisztességes zöld munkahelyek kialakítását.

2. Bevezetés

2.1 Az energiapiac

2.1.1 A pénzügyi és gazdasági válság vitathatatlanul lelassította az új energiákkal kapcsolatos tevékenységek fejlődését a szektor egészében.

2.1.2 2009-ben a gáz- és olajpiacon végrehajtott tranzakciók szédületes mértékben csökkentek. Értékük 19 %-kal csökkent, ami több mint 90 milliárd dollárnak felel meg (World Energy Outlook 2009 IEA). A fogyasztás befagyása ellenére az energiaszükséglet várhatóan mégis mintegy 40 %-kal nő 2030-ra, és eléri a 16,8 milliárd tonna olajjegyenergiát.

2.1.3 A fosszilis energiaforrások azonban továbbra is több, mint 77 %-át teszik ki a 2007–2030 közötti időszakra vonatkozó keresletnövekedésnek, az olajszükséglet a jelenlegi 85 millió hordó/nap értékről napi 88 millió hordóra nő 2015-ben, és 2030-ban eléri a napi 105 millió hordót.

2.1.4 A 2009-es World Energy Outlook szerint megvan a lehetőség az éghajlatváltozás leküzdésére és keretek közé szorítására, azonban csupán az energetikai szektor mélyreható átalakítása révén. A jelentés a „450 Scenario” használatát javasolja, radikális fellépéseket és szigorú menetrendet írva elő ahhoz, hogy hosszú távon 450 milliomodrészre lehessen szorítani a szén-dioxid-koncentrációt a légkörben, és a globális hőmérsékletnövekedés az iparosodást megelőző szinthez viszonyítva két Celsius-fok alatt maradjon. „A forgatókönyv szerint – fejt ki a Nemzetközi Energiaügynökség – a fosszilis tüzelőanyagok iránti keresletnek 2020-ra kell elérnie a tetőpontot, és 2030-ra az energiával kapcsolatos szén-dioxid-kibocsátást 26,4 gigatonnára kell csökkenteni a 2007-es 28,8 gigatonnához képest.”

2.2 Az energiahatékonyság

2.2.1 Az Európai Unió energiahatékonysági programjai az energiaintenzitás évi 3,3 %-os csökkenését célozzák a 2005–2020 közötti időszakra, ami évi 860 millió tonna olajegyenérték megtakarítását tenné lehetővé. Ez az ambiciózus célkitűzés, melyet a lehetőségek szerint kötelező erejű intézkedéseknek kellene kísérniük, kolosszális méretű beruházásokat feltételez, melyek várhatóan maguk is jelentős – az Európai Bizottság becslései szerint évi 100 milliárd euró összegű – megtakarítást idéznek elő (A Bizottság közleménye – Energiahatékonysági cselekvési terv: a lehetőségek kihasználása COM(2006) 545 végleges).

2.2.2 Az EGSZB több véleményében is rendkívül kedvezően nyilatkozott az energiahatékonysági programok terjesztésére vonatkozó európai kezdeményezésekről⁽¹⁾. Sajnos azt is meg kellett állapítania, hogy a tagállamok részéről nincs meg a hasonló fokú lelkesedés⁽²⁾. Ezért hangsúlyozza, hogy „a »zöld politikák« egyik gyakran mellőzött aspektusa gazdasági előnyük. A zöld gazdaság valójában a globális válságból való kilábalás egyik útja. A kialakulóban lévő zöld gazdaság új munkalehetőségeket hoz létre. Dimas biztos kijelentette, hogy a »zöld beruházások« a következő évtized során 2 millió munkahelyet fognak teremteni az EU-ban. A zöld gazdaság tehát korántsem luxus»⁽³⁾.

2.2.3 Az Európai Bizottságnak fel kell készülnie az energiahatékonysággal kapcsolatos stratégia felülvizsgálatának elindítására. Az eddig elért eredmények nem hozták meg a várt hasznot. A kőolaj árának viszonylagos stabilizálódása, mely a 2008. július 11-i hordónkénti 147,27 dollár rekordösszegegről 2009-re 53,56 dollár/hordó átlagértékre változott (2008-ban 91,48 dollár volt hordónként) (WTRG Economics), kétségkívül nem kedvezett a beruházásoknak.

2.2.4 A lakások és az irodák energiahatékonyságáról szóló irányelv felülvizsgálata, mely jelentős mértékben kiszélesíti az új és a felújítandó lakásokon elvégzendő strukturális beavatkozásokra kötelezettek körét, valamint a személygépkocsik és a könnyű haszongépjárművek kibocsátásáról szóló, kidolgozás alatt álló jogszabályok jelentős erőfeszítéseket követelnek az ipar részéről a kibocsátásokkal kapcsolatban meghatározott célkitűzések eléréséhez, aminek jelentős hatékonyságnövelésben és ennek következtében a fogyasztás csökkenésében kellene kifejeződni.

2.2.5 Az EurObserv'ER 2009-es kiadványa (EurObserv'ER 2009 – The State of Renewable Energies in Europe. 9th EurObserv'ER Report) az EU 14 tagállamában (Németország, Franciaország, Spanyolország, Dánia, Svédország, Olaszország, Ausztria, Lengyelország, Finnország, Egyesült Királyság, Hollandia, Szlovákia, Szlovénia és Luxemburg) vizsgálta a megújuló energiákhoz kapcsolódó különböző technológiák foglalkoztatásra gyakorolt közvetlen hatását. 2008-ban a megújuló energiákkal kapcsolatos technológiák 660 000 munkahely létrehozását vagy megtartását tették lehetővé. Ezek több mint 42 %-a (mintegy 278 000) a biogén energiaforrásokhoz (szorosabb értelemben véve a biomasszához) kötődik.

A biomassza felhasználásába történő beruházás tartós foglalkoztatást teremt, csökkenti Európa energetikai függőségét, és jelentős mértékben javítja a szén-dioxid-kibocsátás szintjét.

3. A válság és a zöld munkahelyek

3.1 A gazdasági válság súlyos csapást mért a tagállamok államháztartására. Az eurózóna összesített deficitje 2009-ben 6,4 % volt, és az Európai Bizottság becslései szerint 2010-ben eléri a 6,9 %-ot. Szigorú adósságcsökkentési tervek szükségesek ahhoz, hogy korlátozott időn belül visszaszorítsuk a deficitet a stabilitási paktum paramétereire közé. Az EGSZB óva int a retorikai szólamoktól és a politikai cselekvés elmaradásától akkor, amikor a zöld növekedés ösztönzéséről van szó.

3.2 A fenntartható energiák felhasználását ösztönző tervek és az energiahatékonysági programok folytatásához rendelkezésre álló források egyre csökkennek. A tagállamoknak a kibocsátás-kereskedelemből származó források terén a tervezettnél 50 %-kal többet kellene biztosítani az energiahatékonysági programok, valamint a megújuló energiák, a fenntartható mobilitás és általában véve a közlekedés ágazatába történő beruházások számára.

3.3 Fennáll a veszélye annak, hogy téves elképzelést alkotunk az éghajlatváltozás elleni küzdeletről, melyet csupán a fogyasztás csökkentésére redukálunk. Figyelembe kell venni a beruházások energia szempontú megtérülését (EROI – *energy return on investment*), és a fenntarthatóság fogalmát össze kell kapcsolni a fejlesztéssel, illetve egy olyan új gazdasággal, mely nem a „tartós recesszió” és az „elfogadható munkanélküliség” tengelye mentén helyezkedik el, mely megkerülhetetlenül a polgárok életkörülményeinek romlásához vezet anélkül, hogy jelentős mértékben javítaná bolygónk egészségét.

3.4 A vállalkozásoknak és különösen a kkv-knak emellett szigorú hitelmegszorításokkal is meg kell küzdeniük. A rendes tevékenységek folytatásához rendelkezésre álló kevesebb forrás szinte lehetetlenné teszi a szerkezetátalakításokat célzó beruházások fejlesztését, melyek költségesek, és csupán néhány év elteltével térülnek meg. Célzott támogatási politikákra van szükség.

3.5 Az ILO – az Európai Bizottság egyik legutóbbi kezdeményezéséről kialakított álláspontját ismertetve (Duncan Campbell Director Department Of Economic and Labour Market Analysis) – a következő meghatározást javasolta:

„Zöld munkahelyként határozhatók meg azok a munkahelyek, amelyek csökkentik az ökológiai lábnyomot:

- az energia- és vízfogyasztás, valamint a nyersanyagfelhasználás csökkentése,
- a gazdaság szén-dioxid-mentessé tétele és dematerializálása,
- az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése,

⁽¹⁾ HL C 10, 2008.1.15., 22–35. o.

⁽²⁾ HL C 77, 2009.3.31., 54–59. o., HL C 318., 2009.12.23., 39–42. o.

⁽³⁾ HL C 277, 2009.11.17, 20. o.

— az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás politikáinak elfogadása,

— illetve az ökoszisztéma védelme és egyensúlyának helyreállítása révén.”

3.6 Az ILO szerint, mely néhány éve nemzetközi munkaadói szövetségekkel és szakszervezetekkel együttműködve alapos ágazati tanulmányokat végez a zöld munkahelyek terén, a következő ágazatok kerülhetnek szóba e témával kapcsolatban:

Energia	Integrált szén-dioxidos ciklus/szén-dioxid-megkötés
	Kogenerálás (hő- és áramfejlesztés)
	Megújuló energiaforrások (szél- és napenergia, bioüzemanyagok, geotermikus energia, kisléptékű vízenergia); üzemanyagcellák
Közlekedés	Hatékonyabb motorokkal felszerelt járművek
	Hibrid-elektromos és üzemanyagcellákkal felszerelt gépjárművek
	Telekocsi
	Tömegközlekedés
	Nem motorizált közlekedés (kerékpár, gyaloglás), változások a területrendezési politikákban és a településszerkezet modelljeiben (a távolság és a motorizált közlekedéstől való függőség csökkentése)
Vállalkozások	A szennyezés ellenőrzése (tisztítóberendezések és más szűrőtechnológiák)
	Energia és anyaghatékonyság
	Tiszta termelési technikák (toxikus anyagok elkerülése)
	Termelési ciklusok kidolgozása a „Bölcsőtől bölcsőig” módszer alapján (zárt ciklusú rendszerek William McDonough és Michael Braungart meghatározása szerint)
Épületek	Világítás, magas energiahatékonyságú készülékek és irodai felszerelések
	Fűtés és hűtés napenergiával, napelemek
	Régi épületek felújítása új technológiákkal
	Zöld épületek (energiahatékony ablakok, szigetelés, építőanyagok, fűtés, szellőzés és légkondicionálás)
	Napenergiával működő passzívházak, kibocsátásmentes épületek

Anyagkezelés	Újrahasznosítás
	Kiterjesztett gyártói felelősség, termékviszavétel, újrafeldolgozás
	Dematerializálás
	A termékek tartóssága és javíthatósága
Kiskereskedelem	Hatékony termékek népszerűsítése és ökocímkek használata
	Eladóhelyek közelebb a lakóövezetekhez
	A szállítási távolság minimalizálása (a termék származási helyétől az eladási helyig)
	Új szolgáltatásgazdaság (szolgáltatások, nem termékek eladása)
Mezőgazdaság	Talajmegóvás
	Vízgazdálkodás-hatékonyság
	Biogazdálkodási módszerek
	A termelő és a piac közötti távolság csökkentése
Erdészet	Erdőtelepítési és újraerdősítési projektek
	Agro-erdőgazdálkodás
	Fenntartható erdőgazdálkodás és tanúsítási rendszerek
	Az erdőirtás megállítása

3.7 A zöld munkahelyeket a tevékenységek legnagyobb részében magas szintű hozzáértés és szakmai felkészültség kell, hogy jellemezze.

4. A legfontosabb szereplők és a bevált példák

4.1 Egy közmeghallgatás (EGSZB, 2010. március 23.) során a civil szervezetek főbb képviselői közül hozzájárulásukkal többen is gazdagították a vitát.

4.2 A bergamói Confartigianato (kézműiparosok szakmai szervezete) elnöke mutatta be az energia zöld hetét, melynek folyamán 80 előadóval és több száz résztvevővel 16 ismeretterjesztő eseményre és vitára került sor az energiatakarékos-sággal és a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos műszaki kérdések és szabályozás alapos megvitatása céljából. Ez kiváló példa arra, hogy a szakmai szervezeteknek milyen szerepet lehet és kell betölteniük egy új kultúra terjesztése érdekében. Az energiával kapcsolatos új szolgáltatásokat mutattak be, amilyen például a vállalatok számára szakmai tanácsadást nyújtó „energia-ügyintézési ablak”, a hiteltámogatás intézménye a beruházásoknak a szövetség hitelező konzorciuma révén is történő támogatásához, vagy a Bergamói Egyetem Műszaki Tudományi Karával együttműködésben biztosított szakmai képzés.

4.3 A WWF-nek az európai éghajlat- és energiapolitikáért felelős képviselője előadásában hangsúlyozta, hogy a WWF által elkészített tanulmányok a zöld gazdaság pozitív hatásaival számolnak a foglalkoztatás terén. A környezetvédelmi szervezetek természetesen nagyon kedvezően viszonyulnak az alacsony CO₂-tartalmú, vagy még inkább a nulla kibocsátású energiákat támogató politikához.

4.4 A lengyel bányászati és energiaágazati szakszervezet elnöke rámutatott egy olyan politika veszélyeire, mely túlzottan büntetné a szennyezéssel járó („fekete”) munkákat. Elengedhetetlen a foglalkoztatási szint fenntartása a megszűnő munkahelyeket felváltó új munkahelyek létesítését célzó kezdeményezések révén. Az újonnan létrejövő és a megszűnő munkahelyek közötti „nullszaldóban” kell gondolkodni. A bérek kérdésére is nagy figyelmet kell fordítani: bizonyos új zöld munkahelyeket rosszabbul fizetnek, a szénalapú energia kilowattónkénti előállítási költsége pedig fele a megújuló forrásokból származóknak. A foglalkoztatást támogató megfelelő politikák híján valós veszély a munkanélküliség rövid időn belüli megkettőződése. Ezen kívül a munkavállalók mobilitásának támogatásához is megfelelő módszereket kell előírni.

4.5 Az Európai Építőipari Szövetség elnöke az európai vállalatok erős elkötelezettségét és érdekelttségét hangsúlyozta a lakások és a munkavégzésre szolgáló magán- és középületek korszerűsítésében és energiahatékonyra tételében. Az ágazat nem igényel különleges gazdasági segítséget, ellenben több évre biztosított stabil jogszabályi környezetre van szüksége a beruházások és a vállalati tervek megfelelő ütemezéséhez. Az építőiparnak arra van szüksége, hogy megfelelő és állandó pénzforgásra számíthasson, nem pedig rövid távú támogatásra. Megfelelő adópolitikával a családokat ilyen típusú beruházásokra lehetne ösztönözni. A vállalatok készek arra, hogy kivegyék részüket saját dolgozóik előázhatatlan továbbképzéséből.

4.6 Miközben hangsúlyozta, hogy a fenntartható építészet európai megvalósulása érdekében a képzés továbbfejlesztésére van szükség, az Európai Építész Tanácsának (ACE) elnöke sikkra szállt a helyi intézkedések tervezésének átfogó megközelítése mellett, amely egyben az egész szakma újrarendelését is szükségessé teszi. Az ACE szerint az építőipari szövetségekkel egyetértésben nagyra törő célkitűzéseket kell lefektetni az épületek minőségének és energiahatékonyságának javítása érdekében. A közelmúlt negatív tapasztalatai alapján az ACE kétségeit fejezte ki a magán- és a közszféra partnerségének (PPP) eredményességével kapcsolatban a közbeszerzési pályázatok esetén.

4.7 Az Európai Bizottság képviselője rámutatott a létrehozható új munkahelyekkel kapcsolatos nagy lehetőségekre. A becslések szerint több mint egy millió új munkahely létesülhet. A 2. földhőtan kongresszus sikere bizonyítja, hogy további fejlődésre van lehetőség. Svédországban például 1 000 lakosra 33 földhőszivattyú jut, szemben a spanyolországi 0,1-gyel. A megújuló energiaforrások fejlődése számára az adminisztratív korlátok jelentik a legnagyobb csapást. Az energiahatékonyság jelenti – elsősorban pedig az épületek esetében – az egész rendszer sarkalatos pontját. A nemzeti intézkedési tervek által ösztönözött zöld munkahelyek fenntarthatóak és versenyképesek lesznek.

4.8 A Berlieni Gazdasági és Műszaki Egyetem képviselőjének gondolatébresztő és adatokban gazdag előadása rámutatott a megújuló energiaforrások piacán tapasztalható erős nemzetközi versenyre: az Egyesült Államok és Kína küzd elsősorban ezért a piacért. Kína és Tajvan biztosítja a napelemek exportjának majdnem 50 %-át.

4.9 Az egyik legnagyobb spanyol szélturbinagyártó vállalat képviselője aláhúzta saját ágazatának stratégiai jelentőségét: a fejlődés itt olyan hozzáértő és bátor szakpolitikák eredménye, melyek a beruházásokat ösztönözték, és hozzáadott értékkel jártak a gazdaság számára. A jövőbeli kilátások a válság ellenére továbbra is kedvezőek, amennyiben a megújuló forrásokat támogató politikák folytatódnak. Előadásában Obama elnököt idézte: „A tiszta energián alapuló gazdaság megteremtésében élenjáró nemzeté lesz a vezető szerep a globális gazdaságban is” (Barack Obama 2010. január 27-i országértékelő beszéde).

4.10 Végezetül az Európai Szakszervezetek Szövetségének (ETUC) egyik vezetője rámutatott az ETUC elkötelezettségére a zöld munkahelyek előmozdítását célzó politikák támogatásával kapcsolatban: e politikáknak tiszteletben kell tartaniuk a munkavállalók méltóságát és jogait, valamint megfelelő bérszínvonalat is kell biztosítaniuk a számukra. A zöld munkahelyek értelem szerűen a megbecsült munkavégzés helyei kell, hogy legyenek. Az ETUC elengedhetetlennek tartja olyan politikák bevezetését, melyek az átmenet során a képzés támogatását és az ipari szerkezetváltással járó nehézségek időben történő megelőzését szolgálják.

5. Milyenek a kilátások?

5.1 Az elmúlt években egymástól igen eltérő becslések láttak napvilágot arról, hogy a foglalkoztatásra nézve milyen haszon származhat a zöld munkahelyekből, az energiahatékonyaságból, illetve az éghajlatváltozás elleni kezdeményezésekből. A becslések többszáz ezer új munkahelyről szóltak, de a valóságban nehezen látjuk még ennek megvalósulását. Komoly problémát jelent a tényleges – vagyis az ugyanezen ágazatban megszünt munkahelyek levonása után fennmaradó – növekedés felmérése.

5.2 Jelenleg 4,6 millió „zöld” munkahely van, amennyiben a szűken vett környezetbarát tevékenységeket vesszük figyelembe; 8,67 milliót kapunk, ami az EU27 összes foglalkoztatottjának 6 %-a, ha a környezeti forrásokhoz kapcsolódó tevékenységeket is figyelembe vesszük, amilyen az erdőgazdálkodás és az ökoturizmus. Jóval nagyobb számokhoz – 36,4 millió foglalkoztatotthoz, az összlétszám 17 %-ához – jutunk, ha a lehető legszélesebben értelmezve a kérdést a közvetetten kapcsolódó munkahelyeket és az alvállalkozókat is számításba vesszük (GHK et al. (2007)). Az európai foglalkoztatásról nemrégiben készült dokumentumában (Employment in Europe 2009) az Európai Bizottság világosan látja a különbségeket. A növekedés elsősorban a megújuló energiaforrások ágazatát és a biogazdálkodást érintette, illetve egyelőre még szerény mértékben az ingatlanpark rehabilitációjához kapcsolódó tevékenységeket is.

5.3 A főbb tevékenységi körök Építőipar

5.3.1 A teljes foglalkoztatás 7,6 %-át kitevő 16,3 millió foglalkoztatottjával az építőipar az európai ipari tevékenységek között az első helyet foglalja el: a 2008-as forgalom 1 305 milliárd eurót tesz ki, ami a GDP 10,4 %-ának felel meg. Az alvállalkozások révén több mint 32 millió embert foglalkoztat (Az Európai Építőipari Szövetség (FIEC) 2009-es éves jelentése).

5.3.2 Az európai építőipar aktív részese az energiahatékonyság és energiatakarékosság legmagasabb normáit megcélzó projekteknek és kezdeményezéseknek: a 7. keretprogramon belül megemlítendőek a napenergia épületekben való alkalmazására vonatkozó Sunrise projektek, illetve az újrafelhasznált olcsó alapanyagból készülő előszigetelt fapanelek gyártását célzó Cygnum projektek, melyek révén hozzáférhetőbbé válnak az alacsony energiafogyasztású lakások, illetve a tervezés és a kivitelezés közötti eltéréseket és hibákat egy 3D-s operatív rendszer révén kiküszöbölő e Mobi3con. Az Európai Építőipari Szövetség 6,2 millió eurós megtakarítást irányoz elő ez utóbbi rendszer használatára.

5.3.3 A néhány ország – köztük Spanyolország és Írország – piacát valóban befagyasztó pénzügyi válság súlyos következményei ellenére úgy tartják az ágazatban, hogy az elkövetkező években legalább 800 000 új szakképzett technikai és mérnöki munkahelyre lesz szükség az épületek energiahatékonnyá tételét célzó programok keretében. A számítások szerint 2007 és 2012 között csak Franciaországban 169 000-ről 320 000-re fog nőni az épületek energiahatékonyságával kapcsolatos munkát végzők száma (Studo Ademe (Agence de l'Environnement et de la Maîtrise de l'Energie) 2008).

5.3.4 Egy másik ágazat, ahol a munkavállalók számának növekedésére kell számítani az energetikai szolgáltató vállalatok (ESCO) területe, amelyek az energiahatékonyság javítását célzó beavatkozásokat végeznek, magukra vállalva a kezdeményezés kockázatát és mentesítve a végfelhasználót mindenfajta szervezési és beruházási teherrel. E cégek terjedését néhány országban a fogyasztás drasztikus visszaesésétől tartó nagy energiaszolgáltatók gátolták (4).

5.3.5 A szakmai (tovább)képzés elengedhetetlen az ipari szerkezetváltás megfelelő kezeléséhez: az Európai Építőipari Szövetség (FIEC) és az Építő- és Faipari Munkások Európai Szövetsége (EFBWW) tevékenyen együttműködik a szakmai bizonyítványokhoz és a határokon átnyúló szakképzési projektekhez kapcsolódó közös kezdeményezések létrehozásában.

5.4 A megújuló energiák

5.4.1 A napelemipar 2008-ban 190 000 embert foglalkoztatott (130 000-et közvetlenül, 60 000-et közvetve); az EU27-től kapott piaci támogatással az iparág 2030-ra 2,2 millió munkahellyel számol, ami azonban nettó értékben jóval kevesebb: 15 %-os exportot feltételezve az EU27 számára a nettó eredmény kb. 160 000 munkahely lesz (20 000 munkahely 2010-

ben és 49 000 munkahely 2030-ban) (EPIA - European Photovoltaic Industry Association, 2009).

5.4.2 A napelemágazat magasan képzett munkaerőt igényel mind a kutatás, mind a fejlesztés, mind a karbantartás tekintetében; építészeknek és mérnököknek kell a jelentős tájvédelmi és művészi értékkel rendelkező történelmi városközpontokban való elhelyezés körülményeit vizsgálni. Európában a már beszerelt összkapacitás a 2005-ös 1 981 MW-ról a 2008-as 9 405 MW-re nőtt, 2007 és 2008 között pedig megkétszereződött (EPIA - Global Market Outlook for Photovoltaics until 2013, 2009 A.T. Kearney analysis). Szakmai tanfolyamokra van szükség, hogy mostantól 2030-ig 50 000 új szakembert képezzünk ki. Nincs elegendő számú egyetemi mester- és posztgraduális képzés a napelemes energiával kapcsolatos szakmai felkészítés biztosítása érdekében.

5.4.3 A szélenergia a 2008 végére beszerelt 64 935 MW-os teljesítményével már most a legjelentősebb megújuló villamosenergia-forrás. 2007-ben a közvetlen foglalkoztatottak száma itt elérte a 108 600 főt, a közvetett munkahelyekkel együtt pedig 154 000 főről van szó. 59 %-ukat a szélturbinaipar és a kapcsolódó alkatrészgyártás foglalkoztatja. Németországban, Spanyolországban és Dániában találjuk a legnagyobb foglalkoztatási sűrűséget (EWEA - European Wind Association, 2009). Az európai ágazati szövetség becslései szerint a foglalkoztatottak száma 2020-ra elérheti a mintegy 330 000 főt, ami a mostani érték több mint kétszerese lesz.

5.4.4 Az alternatív energiaforrásokba hatalmas összegeket beruházó Spanyolországban lefolytatott tanulmány szerint a foglalkoztatás a 2007-ben mért 89 001 főről 228 000–270 000 főre nőhet, aszerint, hogy két eltérő forgatókönyv közül melyiket vesszük alapul (ISTAS - Instituto Sindical de Trabajo Ambiente y Salud (A munka, a környezet és az egészség szakszervezeti intézete), 2009).

5.5 Közlekedés

5.5.1 Az autópárhuzamban és a közúti közlekedési járműiparban mintegy 2,2 millió fő dolgozik, de a közvetett munkahelyeket is beszámítva ez a szám 9,8 millióra nő (ACEA – Európai Gépjárműgyártók Szövetsége). Ehhez még hozzájön a tömegközlekedésben és a személyszállításban érdekelt magáncégeknél foglalkoztatottak száma. Mindösszesen több mint 16 millió ember, ha beleszámítjuk a vasutat, a hajózási társaságokat, a repülőgépipart és annak kapcsolt szolgáltatásait, illetve a közúti áruszállítást is.

5.5.2 Ebben az ágazatban erőteljesen éreztette hatását a válság a következő termelési visszaesésekkel: 7,6 % az autóbuszok, 21,6 % a személyautók, 48,9 % a kisbuszok és végül 62,6 % a teherautók esetében. Ez valóságos termelési katasztrófát jelent. A többi szállítási ágazatban sem jobb a helyzet: a megrendelések általános szinten csökkentek, a termelői tevékenység visszaesett.

(4) HL C 77, 2009.3.31., 54-59. o., HL C 318, 2009.12.23., 39-42.

5.5.3 A szállítási ágazat a többi ágazatnál is jobban meg fogja érezni az éghajlati csomag, illetve az abból következő szén-dioxid-kibocsátási rendeletek nyomán jelentkező technológiai kihívásokat. A légi közlekedés keltette kibocsátások bevonása az uniós kibocsátás-kereskedelmi rendszerbe (ETS) gondot fog okozni az elavultabb légitollóknak, melyek kibocsátásaik miatt hatalmas büntetések kifizetésére kényszerülnek majd. Ezenkívül, ahogyan azt az EGSZB már megállapította⁽⁵⁾, „a kibocsátás-kereskedelmi rendszert sokkal bonyolultabb a tengeri közlekedésre alkalmazni, mint a légi közlekedésre, különösen a tramphajózás esetében, a tengeren zajló világkereskedelem gyakorlati sajátosságai miatt, amelyek a kibocsátás-kereskedelmi rendszer kalkulációt nagyon nehézé teszik”.

5.5.4 Várható (és kívánatos is) a vasúti tevékenységek erőteljes növekedése, mind a személy, mind pedig az áruszállításban. A vasúti személyszállításban 1 200 000-es, míg a vasúti áruszállításban 270 000-es növekedés várható a közúti szállításban bekövetkező mintegy 700 000-es csökkenéssel szemben (Syndex Etuc Istat research, 2007).

5.5.5 A fenntartható városi mobilitás a nem motorizált, tehát a kerékpáros és a gyalogos közlekedést egyértelműen támogató politikákkal ötvözve javítani fogja az életminőséget, és jelentősen hozzájárul az üvegházhatást okozó gázkibocsátások csökkentéséhez.

6. Pozitív fellépések a zöld munkahelyek előmozdítása érdekében

6.1 Nélkülözhetetlen a köz- és a magánszféra, illetve ezek együttes fellépése az előttünk álló kihívásokkal való szembenézéshez: a gazdasági fejlődést a káros kibocsátások jelentős csökkentésével kell összehangolni úgy, hogy nőjön és javuljon a foglalkoztatás is.

6.2 A jelenlegi államháztartási helyzet nem kecsegtet nagy ívű állami beavatkozással, miután a mély válságban levő pénzügyi rendszer érdekében történt fellépések és az azokat követő gazdasági válság valamennyi tagállam adóbevételeit csökkentette.

6.3 Az EGSZB egy olyan, az állami vagyonalapok mintájára létrehozott európai alap elfogadását javasolja, amelyet az Európai Beruházási Bank biztosítana a központi bankok rendszerétől és az Európai Központi Banktól származó sajátos forrásokkal együtt az energiahatékonyság és az energiatakarékosság célkitűzéseinek elérése érdekében. Európai Marshall-tervre van szükség, hogy biztosan meg tudjunk felelni az éghajlatváltozás elleni küzdelemmel összefüggő pénzügyi követelményeknek.

6.4 A megújuló energiaforrások fejlesztésével kapcsolatos tevékenységek finanszírozásában már így is derekasan helytálló

EBB vállalhatná az alap kezelését, hogy a forrásokat az európai bankrendszer csatornáin át rendeltetési helyükre irányítsa.

6.5 A források ésszerűsítése a legfőbb nehézség. Elengedhetetlen megfelelő csatornába terelni és összehangolni a strukturális alapokat, valamint az Európai Szociális Alap és a hetedik keretprogram forrásait. Ennek összehangolását az Európai Bizottság végezhetné az új Energiaügyi Főigazgatóság révén.

6.6 A magántőkére is szükség van. A köz- és magánszféra partnerségén alapuló kezdeményezések számára operatív, illetve adójellegű ösztönzőket kell biztosítani biztos és állandó referenciakereten belül.

6.7 A vállalatok és a munkavállalók szervezeteinek, csakúgy, mint az e téren elkötelezett civil szervezeteknek különleges szerepük lehet a különböző technikák és üzleti lehetőségek, illetve a környezettudatosság, a nevelés és a képzés terjesztésében. A civil társadalmat mindig be kellene vonni az ilyen típusú projektekbe.

6.8 A telekommunikációs eszközök alkalmazása alapvető szerepet játszik a források optimális kihasználásában. Az Európai Bizottság nemrég kiadott tanulmánya (The implications of ICT for Energy Consumption (e-Business Watch, Study report no 09/2008, http://www.ebusiness-watch.org/studies/special_topics/2007/documents/Study_09-2008_Energy.pdf) rámutat az információs technológiákból eredő lehetőségek teljes kihasználásának fontosságára⁽⁶⁾. Ennek igen pozitív kihatása lehet az új zöld munkahelyek létesítése szempontjából.

6.9 A lakóházak energiahatékonysága érdekében az EGSZB egyik véleményében⁽⁷⁾ felvázolta a megvalósítandó politikákat, melyek a lakóépületek energetikai normáira vonatkozó ellenőrzések elősegítését célozzák úgy, hogy könnyítéseket irányoznak elő a végfelhasználó számára a megfelelő berendezések megvásárlásával és betüzelésével kapcsolatban, valamint a hőszigeteléssel kapcsolatos renoválási munkák vonatkozásában.

6.10 A megújuló energiaforrásokat illetően a megvalósítandó népszerűsítő intézkedések a K+F támogatását érintik, valamint a szilárd és öfenntartó piac létrehozását célzó programokat: ezek a vállalatokat és a végfelhasználókat adókedvezményekkel és a megújuló energiaforrások termelését és fogyasztását ösztönző intézkedésekkel támogatják. Ezeknek a programoknak hosszú távúaknak kell lenniük a németországi mintát követve, mely a közületi beavatkozások fokozatos leépülését irányozta elő azáltal, hogy a gazdasági szereplőket és a célközönséget felkészítette saját beruházásaik eltervezésére.

⁽⁵⁾ HL C 277, 2009.11.17., 20. o.

⁽⁶⁾ HL C 175, 2009.7.28., 87–91. o.

⁽⁷⁾ HL C 162, 2008.6.25., 62–71. o.

6.11 Az oktatás és a képzés külön fejezetet érdemel ⁽⁸⁾. Az oktatás nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a fiatal nemzedékeket felkészültté és tudatossá tegyük, míg a képzés kulcsszerepet

játszik abban, hogy az energiahatékonyság javítását és az éghajlatváltozás elleni harcot támogató új technológiák terén fejlődést érjünk el.

Kelt Brüsszelben, 2010. július 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

⁽⁸⁾ HL C 277, 2009.11.17., 15–19. o.